

GESCHIEDENIS EN EXPERIMENT

Het Textielmuseum in Tilburg

Entreegebouw en hoogbouw TextielMuseum,

© Joep Vogels / TextielMuseum

Tilburg, dat in de negentiende eeuw groot werd door de textielindustrie, koestert zijn geschiedenis. In één van de meer dan honderd wolstoffenfabrieken die de stad ooit telde, huist vandaag het Textielmuseum. Maar dit museum is meer dan een grote verzameling roerend erfgoed; het is eveneens een ontmoetingsplaats voor experts in binnen- en buitenland en een plek voor experiment en innovatie. Het heeft dan ook een bijzondere ambitie: dit museum wil hét kennis- en expertisecentrum van Europa worden op het gebied van textiel.

In 2017 won het Textielmuseum de felbegeerde Nederlandse museumprijs – vóór Boijmans van Beuningen in Rotterdam en het Stedelijk Museum 's Hertogenbosch. Een professionele jury prees het Textielmuseum omwille van “het aanbod dat zowel een breed publiek als *high end users* aanspreekt”. Dat is meteen het bijzondere aan deze plaats: ze biedt voor ieder wat wils. Het publiek waardeert die aanpak en stemde dan ook massaal op het Textielmuseum voor de Museumprijs. Met het gewonnen geld (100.000 euro) wil de directeur de totaalbeleving van

de bezoeker versterken, onder andere door een nieuwe weefmachine aan te kopen waarmee de bezoeker een theedoek naar eigen ontwerp kan maken.

Het museum toont de geschiedenis van de textielnijverheid van het handweven tot de computergestuurde technieken van vandaag. Als bezoeker loop je door een permanente historische opstelling, tijdelijke tentoonstellingen en een moderne werkplaats. Je maakt er niet alleen kennis met het oude erfgoed, machines, materialen, technieken, patronen en recepten, maar je kunt er ook van dichtbij ontwerpers, kunstenaars of studenten aan het werk zien. Kortom: een gevarieerd museum in een bijzonder mooi historisch gebouw.

In het hart van wat ooit een florerende textielstad was, herinnert het museum aan de rijke geschiedenis van deze industrie. Al in 1872 werd C. Mommers & co opgericht. Het zou lange tijd één van de grootste werkgevers en één van de grootste fabrieksgebouwen (en ook het hoogste) in Tilburg zijn. Tot 1950 werd het complex nog verschillende keren uitgebreid, maar in de jaren zestig van de twintigste

In de DamastWasserij wordt tafelgoed voor derden nog op een authentieke wijze gewassen en opgemaakt,

© Tommy de Lange in opdracht van TextielMuseum Tilburg

Het Textielmuseum is een museum in bedrijf: in het Textiellab zijn ontwerpers, architecten, textielexperts, kunstenaars en studenten aan het werk

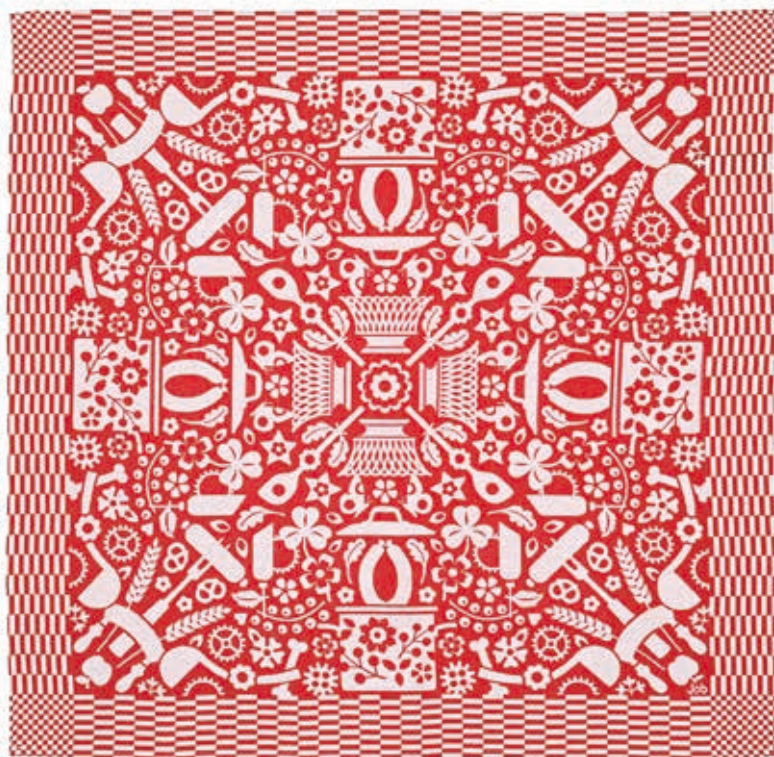
eeuw trof de textielcrisis ook dit bedrijf. Toen het verval begon, rijpte bij het stadsbestuur al snel het plan om materialen, machines en producten zoveel mogelijk voor het nageslacht te bewaren.

In 1958 opende het toenmalige textielmuseum zijn deuren in een fabrikantenvilla. Bijna dertig jaar later, in 1985, verhuisde de collectie naar de voormalige textielfabriek van Christiaan Mommers. Wie het museum nu bezoekt, komt binnen langs een hedendaags entreegebouw. Dit deel dateert uit 2008, toen het museum na een grondige renovatie op dezelfde plaats opnieuw openging. Sinds de renovatie en uitbreiding vormt het museum een uniek samenspel van gerenoveerde oude gebouwen en een modern entree-

gebouw, dat ook een shop, een café, vergaderzalen, een auditorium en zelfs een wasserij huisvest.

Wie de logica van de geschiedenis wil volgen, begint zijn bezoek aan het museum het best in de damastweverij. Je vindt er een heel aantal oorspronkelijke Jacquardweefgetouwen: handweefgetouwen waarmee men erg ingewikkelde patronen kon weven. Die patronen werden aangebracht in aan elkaar gehechte kartonnen kaarten met daarin geponste gaten. Een tijdsintensief proces; de weefgetouwen worden vandaag dan ook niet meer gebruikt. In de tentoonstellingsruimte zijn niet alleen de oudste weefgetouwen te bezichtigen, er ligt ook een uitgebreid archief aan patroontekeningen, Jacquardkaarten, staalboeken en heel wat linnen zelf. In de aangrenzende ruimte kan iedereen zijn eigen tafellinnen ambachtelijk laten reinigen.

Aan de andere kant van het gebouw kom je in een oude wolstoffenfabriek terecht, met een laag- en hoogbouw. In het lage gedeelte was vroeger de weverij gevestigd. Het bijzondere dak, een sheddak, heeft alleen ramen aan de noordkant, zodat er nooit

Folklore, rode theedoek ontworpen door Studio Job met 100% biologisch katoen in het TextielLab, © Josefina Eikenaar / TextielMuseum

schaduwpartijen op het textiel vielen. Vandaag krijg je in de ruimte een beeld van een fabriek zoals die van 1900 tot 1940 in Nederland en België bestond. Een opeenvolging van spin- en weefgetouwen toont hoe van wol een deken werd gemaakt. Net als toen kunnen de machines in gang worden gezet met een authentieke stoommachine. Door middel van aandrijfassen, wielen en riemen die met elkaar verbonden zijn, wordt de beweging van de stoommachine overgebracht naar de verschillende getouwen. De textielmachines waren volledig afhankelijk van de stoommachine. Loop je vandaag in de zaal een expert tegen het lijf, vraag dan gerust of ze een machine willen demonstreren.

Dat het Textielmuseum een museum in bedrijf is, merk je als je vanuit de geësceneerde oude wolstofffabriek een geavanceerde werkplaats binnenloopt, de bijzonderste plek in dit museum. In dit zogeheten TextielLab zijn ontwerpers, architecten, textielexperts, kunstenaars en studenten aan het werk met hoogwaardige computergestuurde

Net als de collectie en het gebouw zoeken de tentoonstellingen de balans tussen oud en nieuw, tussen kennis en experiment

apparatuur. Ze werken er aan exclusieve producties, ontwikkelen er prototypes en innovatieve technieken. Ze kunnen er weven, breien of borduren volgens de modernste technieken, maar ook tuften (het handmatig maken van een hoogpolig tapijt) of stoffen laseren.

Deels komen de ontwerpers en kunstenaars op uitnodiging van het museum, maar het lab ontvangt bijzondere aanvragen vanuit de hele wereld. Dat werk wordt toegevoegd aan de eigen rijke collectie. De lijst van projecten die in en voor het museum werden ontworpen is indrukwekkend; er staan beginnende ontwerpers én gevestigde namen op zoals Jan Taminiau, Walter Van Beirendock, Viktor

Perished, blauwe plaid, ontworpen door Studio Job met 50% trevira cs en 50% merinowol in het TextielLab, © Josefina Eikenaar / TextielMuseum

Horsting en Rolf Snoeren (Viktor&Rolf), Hella Jongerius, Studio Job en vele anderen. Het TextielLab is dan ook een plaats voor experiment. Het succes van het lab is het resultaat van een jarenlange investering in apparatuur en het opbouwen van expertise. Het museum wil daar ook in de toekomst verder op inzetten. Als bezoeker loop je vrij tussen al die bijzondere machines en op de meeste dagen zie je er experts aan het werk.

Wie er na deze ontdekkingstocht nog niet genoeg van heeft, kan terecht bij de tijdelijke tentoonstellingen. In wisselende exposities (zeven per jaar) worden historische thema's afgewisseld met actuele onderwerpen. Objecten worden uit de eigen collectie gehaald, maar ook resultaten uit het TextielLab krijgen er een plaats. Een tentoonstelling over het duurzaam produceren van textiel, een expo over de *roaring twenties* of een collectie gedenktexiel ter gelegenheid van Koningsdag: het zijn maar een paar voorbeelden van tentoonstellingen die in

2017 van start gingen. Net als de vaste collectie en het gebouw zelf zoeken de tentoonstellingen altijd de balans tussen oud en nieuw, tussen kennis en experiment. Dat maakt het Textielmuseum een bijzondere plaats voor bezoekers met uiteenlopende interesses.

ELINE VAN ASSCHE

www.textielmuseum.nl en www.textiellab.nl